

INGLIZ TILI DARSLARIDA OG'ZAKI SO'ZLASHUV USLUBINI KUCHAYTIRISH

Yaqubova Gullola Sharobiddinovna

Andijon mashinasozlik instituti, akademik litseyi ingliz tili fani o'qituvchisi.

Annotatsiya: Maktab o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, ta'lim va tarbiya tizimida ingliz tili darslaridan foydalanish tajribasini umumlashtirmasdan mumkin emas. Ingliz tili, uning rivojlanish tarixi, xalq madaniyati va kundalik hayotini o'rganish nafaqat talabalarning ingliz tilini o'rganishga qaratilgan faoliyati, balki chet tilini o'qitishni ta'minlaydigan va maktab o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini aniq hayotiy material bo'yicha rivojlantirish shartlaridan biri sifatida qaralishi kerak. Hozirgi kunda ingliz tilini o'qitish jarayonida o'spirinlarda ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish muammosi alohida dolzarblik kasb etmoqda.

Kalit so'zlar: Og'zaki nutq, homeworks, lug'at, so'zlashuv uslubi, savol – javob, bilim, ko'nikma, malaka.

Mustaqil ishlash bo'yicha bilim, ko'nikma va malakalarni egallash talabalarni ijodiy ishlarga o'rgatadi, ijodiy fikrlashni rivojlantiradi, ularni kasbiy faoliyat tizimida qo'llash uchun dastlabki shart-sharoitlarni yaratadi, og'zaki va yozma nutq qobiliyatini yaxshilaydi, fikrlarni, his-tuyg'ular va his-tuyg'ularni ifodalashga ustunlik beradi, shuningdek fikr yuritish qobiliyatiga ega. Har xil vazifalardan qanchalik ko'p foydalanilsa, natijalar shunchalik samarali bo'ladi.

G'ayrioddiy tarzda qurilgan matn, dialog yoki monolog bilan ishlash.

O'quvchiarni ingliz tilidan og'zaki nutqini o'stirish bola maktabga ilk qadam qo'ygan kundan, yani savod o'rgatish davridan boshlanadi. Nutq ko'nikmalari izchil va muntazam olib boriladigan amaliy ishlar natijasida namoyon bo'ladi. Shuning uchun o'qituvchi ingliz tili darsidan grammatik tushun cha doir har bir mashg'ulotda o'quvchilarning nutq malakasini o'stirishga e'tibor berish zarur.

Bu ko'nikmaga erishish uchun, avvalo, nutqning ixcham, sodda, ravon va mazmundor bo'lishini ta'minlash lozim.

Shunday ekan, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning og'zaki va yozma nutqini o'stirish ingliz tili darsining asosiy vazifasi sanaladi

Boshlang'ich sinflar ingliz tilini o'qitish metodikasida bog'lanishli nutqdan mashq turlari amaliy ko'rinishga ega bo'lib, ular nazariyasiz, aniq reja asosida o'tkzilmogda yani:

- aniq savolga ravon mukammal javob
- lug'atni faollashtiradigan har xil topshiriqli mashqlar
- uzatish, rasm yoki berilgan mavzu bo'yich o'quvchining ijodiy hikoyasi

Bulardan tashqari, pedtexnologiya asosidagi nutqiy mashqlardan foydalanish bolalarni mustaqil fikrlashga o'rgatadi va ularning nutqini yangi lug'at bilan boyitadi. Boshlang'ich ta'limda ingliz tilidan berilgan bilimlarni o'quvchilar qanday o'zlashtirishini muntazam tekshirib borish didaktik talablardan biri hisoblanadi. Shunday qilib, o'quvchilar bir yilda davomida o'ndan ortiq inglizcha she'rlarni yodlay olar ekan.

Shuningdek ular o'qituvchi tomonidan berilgan turli xildagi savollarga tez va aniq javob bera olyapti. Ya'ni o'qituvchi savollari quyidagicha:

Teacher: Are you ready for the lesson?

Pupils: Yes, we are ready.

Teacher: How old are you David?

David: I am 8.

Teacher: Behzod, where do you live?

Behzod: I live in Kokand.

O'qituvchi sinf xonasi ichidagi ko'rgazmalardan ham unumli foydalanadi.

How many fruits here?

Pupils: 6

Teacher: What is it?

Pupils: It is fish, it is frog, crocodile, monkey, snake.

Teacher: What can you draw?

Charos: I can draw apple.

Jahongir: I can draw a strawberry.

Milana: I can draw a flower.

Hozirgi zamon o'qituvchisining asosiy fazilatlaridan biri - o'z kasbiga sadoqatliligi, o'z kasbini sevishi uni boshqa kasb egalaridan ajratib turadi, chunki maktabda ta'lim tarbiya ishining yuqori saviyada olib borilishi faqat o'qituvchilarga bog'liq. O'qituvchi shaxsiga qo'yiladigan muhim talablardan biri shuki, u o'zi o'qitayotgan predmetlarni chuqur bilishi, uning metodikasini o'zlashtirib olgan bo'lishi zarur. Predmetni va uning nazariyasini chuqur bilishi, uni qiziqarli qilib o'quvchilarga yetkaza olishi, bolalarning shu predmetga bo'lgan qiziqishini oshiradi. O'qituvchi o'z kasbini qanchalik ustasi bo'lsa, uni obro'si ham shunchalik yuqori bo'ladi. O'quvchilar o'qituvching o'z bilimlarini bolalarga yetkaza olish imkoniyatlarini qadrlabgina qolmay, balki, uning fidoyiligini ham taqdirlashadi.

O'qituvchining yuksak madaniyati, bilim doirasi, uning ta'lim – tarbiya ishlarining muvaffaqiyatli kechishiga yordam beradi. O'qituvchi kasbiga xos bo'lgan muhim talablardan yana biri bolalarni sevish, ularning hayoti bilan qiziqish, har bir shaxsni hurmat qilishdan iboratdir. Bolani sevgan, butun kuch va bilimini bolalarning kelajagi, ularni Vatanga sodiq fuqaro qilib tarbiyalashga safarbar qila oladigan insongina

haqiqiy o'qituvchi bo'la oladi. Bolaga befarq, uning kelajagi bilan qiziqmaydigan, o'qituvchilik kasbiga loqayd inson haqiqiy o'qituvchi bo'la olmaydi.

Xulosa:

Ushbu masala bo'yicha uslubiy adabiyotlarni o'rganish shuni ko'rsatdiki, o'qitish o'qituvchi va talabalar o'rtasida faol o'zaro bog'liqlik bo'lib, u bir tomonlama bo'lishi mumkin emas, bu o'qituvchiga o'quv jarayoni qanchalik muvaffaqiyatli bo'lishiga bog'liq.

Mahalliy maktabda chet tillarini o'qitish sohasidagi yangilanish jarayonlari o'qituvchilarga fanni o'qitish kurslari, o'quv qo'llanmalari va boshqa o'quv qo'llanmalarini qurish modelini mustaqil tanlash huquqi va imkoniyati berilgan vaziyatni yaratmoqda. Bunday vaziyatda aynan o'qituvchi turli metodik tizimlardan chet tillarini o'qitishning pedagogik voqeliklari va o'ziga xos shartlariga ko'proq mos keladiganini tanlashi kerak.

Ko'rinib turibdiki, har bir o'qituvchi grammatikani o'qitishda ish uslublari va uslublarini tanlashda shaxsiy tajribasiga muvofiq ravishda rahbarlik qiladi. Ammo, eksperimental va amaliy ish natijalariga asoslanib, kommunikativ, induktiv, deduktiv usullar doirasida turli xil texnikalardan foydalanish ijobiy natija beradi va shubhasiz grammatikani o'qitish samaradorligini oshirishga yordam beradi, deb ta'kidlashimiz mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. R. P. Milrud, I. R. Maksimova Chet tillarni kommunikativ o'qitishning zamonaviy kontseptual tamoyillari. IYaS.- 2000.- №4 - S.9-15, №5 - S.17-22.
2. R.P.Milrud Tilning kommunikativligi va suhbat grammatikasini o'rgatish (soddalashtirilgan jumlar). // IYASh.- 2002.- № 2.- B.15-21.
3. Mirolyubov A.A. Grammatik-tarjima usuli. // IYaSh.-2002.-№4.-S.27-28.
4. Nikolenko T.G. Ingliz tili grammatikasi testlari.- M.: Rolf, 1997.- 160s.
5. E.I.Passov Chet tillarni o'qitish metodikasi asoslari - M.: "Rus tili", 1977 y.
6. Pospelova M.D. Ingliz tili darslarida so'roq tuzilmalarini o'qitish. // IYaSh.-2002.- № 5.- S.33-36.
7. E.I.Passov O'rta maktabda chet tili darsi - M.: "Ta'lim", 1988 y.
8. Rogova G.V., Vereshchagina I.N. O'rta maktabda ingliz tilini dastlabki bosqichda o'qitish metodikasi: O'qituvchi uchun qo'llanma.- M.: Ta'lim, 1988.- 224s.
9. Selevko G.K. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari: O'quv qo'llanma.- M.: Xalq ta'limi, 1998.-256s.
10. Chet tillar grammatikasini o'qitishning zamonaviy muammolari. // IYaSh.- 2000.- № 5.- S.22-26